

TEGENSTRIJDIGE WENSEN OP DE LAMMERMARKT IN LEIDEN /

Een parkeerplein in hartje Leiden veranderde in een plein met veel groen en voor ieder wat wils.

PROJECT
herinrichting Lammermarkt

LOCATIE
Leiden

ONTWERP
Marseille Buiten ruimtelijk ontwerp
i.s.m.
IAAY (Merijn Groenhart); Le Far West (Daphne van der Wal); DMOO

ADVIES
Piet Oudolf; Rots Maatwerk

BEELDKWALITEITSPAN
Lola landscape architects;
Studio Karst (2012 – 2014)

OPDRACHTGEVER
gemeente Leiden

UITVOERING
Van Gelder

OPPERVLAKTE
1,9 ha

ONTWERP
2014 – 2017

REALISATIE
2017 – 2019

_____

Tekst Sofia Opfer
Foto's Armin Hofman, Jeroen Marseille

_____

Links De twee gezichten van de vernieuwde Lammermarkt. Enerzijds een plek voor grootschalige evenementen, anderzijds een groen plein met een hoge verblijfskwaliteit.

>> Aan de rand van de zeventiende-eeuwse singels rond de historische binnenstad van Leiden ligt de Lammermarkt. Een monumentale molen markeert de plek. Zoals de naam doet vermoeden, werd hier tot in de jaren zestig een veemarkt gehouden. Daarna was het plein decennialang in gebruik als parkeerplaats. De bouw van een ondergrondse parkeergarage schiep de mogelijkheid om een strategische plek in de binnenstad van Leiden opnieuw in te richten.

Als noordelijke entree van de binnenstad vormt de Lammermarkt een belangrijke schakel in het Singelpark, het zes kilometer lange stadspark waarin alle parken, pleinen en begraafplaatsen langs de singels worden samengesmeed. Lola landscape architects en Studio Karst maakten voor het Singelpark een beeldkwaliteitsplan met ontwerprichtlijnen voor de verschillende deelgebieden. De Hortus Botanicus diende als inspiratiebron. Ontwerpers en beheerders van de deelgebieden worden aangespoord om een grote diversiteit aan bomen en planten toe te passen en daarbij vooral te kiezen voor bijzondere soorten. De intieme sfeer van de ommuurde Hortus geldt als metafoor voor de Leidse binnenstad: het stadshart als beschutte en gecultiveerde plaats.

Volgens het beeldkwaliteitsplan is de Lammermarkt een zogenoemd 'parkplein'. Parkpleinen liggen bij de bruggen over de singel en fungeren als levendige entreeruimtes voor de binnenstad en het Singelpark. Het beeldkwaliteitsplan schrijft een doorlopende klinkerbestrating voor, aantrekkelijke en levendige pleinranden en met water-elementen en monumentale bomen. Een parkplein hoeft volgens de opstellers niet volledig groen te zijn. Het gaat meer om 'het parkgevoel van flaneren en verwonde-

ren in een veilige setting'. Het programma van eisen voor de Lammermarkt is behoorlijk omvangrijk en op sommige punten tegenstrijdig. Aan de ene kant is in lijn met het beeldkwaliteitsplan gestreefd naar een groen karakter en een hoge verblijfskwaliteit – ook een wens van de bewonersstichting Vrienden van het Singelpark. Tegelijkertijd moest er ruimte zijn voor grote evenementen, zoals de jaarlijkse kermis en de viering van Koningsdag. Ook vroeg de Molenwerf om een zorgvuldige inpassing. Deze uitvalsweg verwerkt zo'n 13.000 voertuigen per dag. Aan de ontwerpers van Marseille Buiten ruimtelijk ontwerp de taak om al deze wensen in een ontwerp te verenigen.

Naderend vanaf het station zie je als eerste de molen in het groen staan. Het pad en de groene oevers van de singel lopen door in het plangebied. Het ontwerp van Marseille Buiten bestaat uit vier onderdelen: de waterkant, de molenterp, het plein en de in- en uitrit van de garage.

De groene rand langs de singel is kleinschalig en intiem. De beplanting van Piet Oudolf geeft het geheel een tuinachtige uitstraling. De molen staat prominent op zijn terp, omgeven door beplanting en natuurstenen randen. Aan de zuidzijde van de terp vormen die randen een tribune met uitzicht over het plein.

Het contrast tussen de intieme singelrand en het plein is groot. Hier wordt duidelijk dat er stevig is onderhandeld tussen de Vrienden van het Singelpark, die zo veel mogelijk groen willen, en de kermisexploitanten die voldoende ruimte nodig hebben voor hun kramen en attracties. Ondanks de hoge ambities in het beeldkwaliteitsplan lukte het de kermisexploitanten om tijdens de vele participatierondes de nodige

Uitgefreesde sleutels verwijzen naar het stadswapen van Leiden.

In de stenen randen van de grastribunes zijn schaakborden gemaakt.

Het ontwerp van Marseille Buiten voor de Lammermarkt. Het plan bevat vier onderdelen: de waterkant aan de noordzijde, de terp met de molen, het plein zelf en de entree van de parkeergarage in het zuiden.

De groene rand langs de singel heeft een tuinachtig karakter.

Aan de zuidzijde van de molen vormen de natuurstenen randen een tribune.

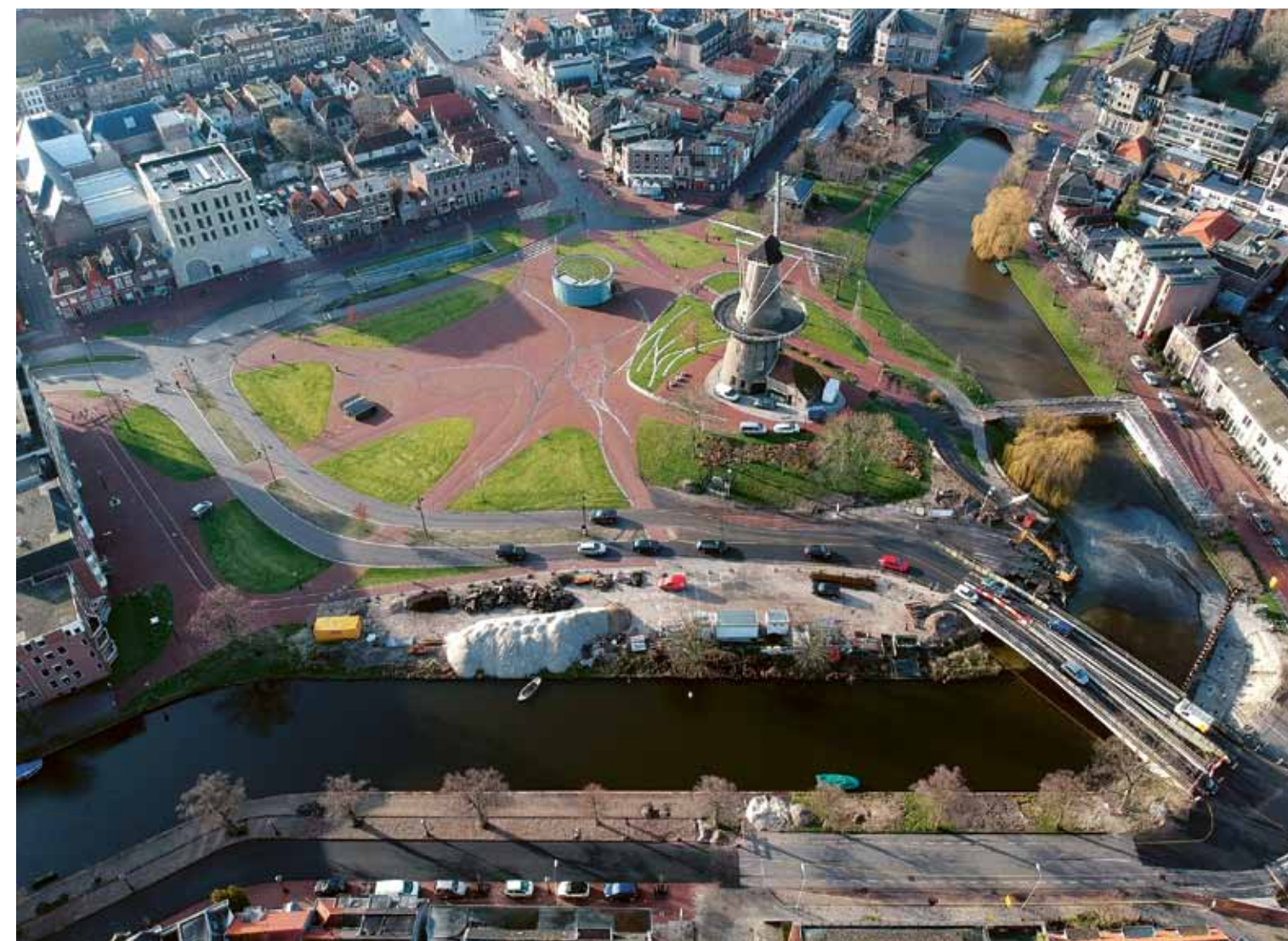

Boven De entree tot de nieuwe parkeergarage is opgenomen in het ontwerp.

bomen uit het plan te doen schrappen. Het plein voelt hierdoor op een koude winterdag leeg aan. Opvallend zijn de zwierige natuurstenen lijnen in de bestrating, die als serpentes over het plein liggen. Vooraf zou je kunnen denken dat het lijnenspel een beetje teveel van het goede is, maar als je over het plein loopt, blijken de lijnen goed te werken. Ze suggereren een beweegrichting, waardoor voetgangers niet langs de randen blijven, maar dwars over het plein lopen. De uitvoering van de natuurstenen lijnen en randen is zorgvuldig. De gebakken klinkers sluiten overal netjes aan. Ook andere details zijn fraai: als verwijzing naar het stadswapen van Leiden zijn in de putdeksels sleutels uitgefreesd. De sleutels komen terug in de stenen randen van de tribune, waar ook twee schaakborden zijn aangebracht. Gevoelsmatig eindigt het plein bij de

drukke Molenwerf, maar visueel loopt het door omdat de asfaltweg dwars door de rode bestrating en de groeneilanden snijdt. De weg is vrij druk, maar heeft smalle rijbanen en bochten, zodat het verkeer niet te hard rijdt en voetgangers toch makkelijk over kunnen steken. Aan de overkant loopt het wandelpad weer door over de groene oever van de singel.

De Lammermarkt is bijna helemaal klaar. Er wordt nog aan de brug over de singel gewerkt en er komen plantvakken bij de in- en uitrit van de garage. De nooduitgang van de garage, nu nog een mysterieuze zwarte doos, wordt binnenkort opgetuigd met een bankje en verlichting. De eerste kermis is succesvol verlopen, maar bewoners klagen dat het plein toch te groot en leeg is. De gemeente onderzoekt momenteel of het mogelijk is extra bomen te planten en een

Prominent in het pleinontwerp zijn de zwierige natuurstenen lijnen.

kiosk neer te zetten. De Vereniging Cultuurplein, opgericht door gemeente Leiden, zal voor programmatische invulling zorgen. Op dit moment is het verschil tussen de groene rand en het plein zo groot dat eerder sprake is van een park en een plein dan van een parkplein. Misschien kunnen de voorgenomen toevoegingen de twee onderdelen meer naar elkaar toetrekken, zodat het plein ook onderdeel van de parkervaring wordt. Het is nu natuurlijk winter, maar als 's zomers de planten in volle glorie staan te bloeien en de fonteinen op het plein spuiten, zal blijken of de Lammermarkt het gewenste parkgevoel kan oproepen. Slijtsporen op de tribune wijzen er in ieder geval op dat skateboarders het plein al weten te vinden.

<<

De rode baksteen van het plein is doorgetrokken over de drukke Molenwerf en markeert zo de voetgangersroute.